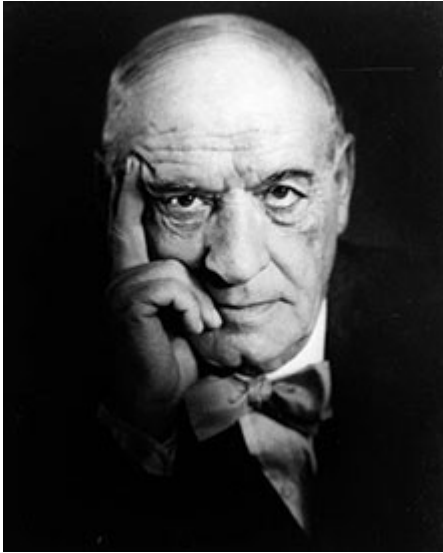

ORTEGA Y GASSET: ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΑΖΑΝΘΡΩΠΟΣ;

Ο ισπανός φιλόσοφος Χοσέ Ορτέγκα υ Γκασσέτ ανήκει στους λίγους εκείνους φιλοσόφους που εννοούν τη φιλοσοφική δημιουργία ως έναν τιτάνιο πνευματικό αγώνα στα σταυροδρόμια και στις δημόσιες πλατείες. Πρόκειται, στ' αλήθεια, για τον αγώνα που επιτρέπει σε έναν λαό να αποκτά ιστορική συνείδηση, να την εσωτερικεύει και συναφώς να αναγνωρίζει τη βαρύτητα των εκάστοτε ιστορικών στιγμών, που διέρχεται ο ίδιος ως έθνος ή κράτος, αλλά και ως μέρος ενός συνολικότερου κόσμου, ας πούμε του κόσμου της Ευρώπης. Αυτός ο κόσμος σήμερα είναι επίφοβος, εκθέτει σε θανάσιμους κινδύνους τους λαούς που συντάσσονται ή ταυτίζονται μαζί του.

Ο ιστορικός του ορίζοντας είναι σκοτεινός και μέσα σε τούτη τη σκοτεινότητα έχει καταδικαστεί, προς το παρόν, να ζει και ο ελληνικός λαός με δική του ευθύνη. Την ίδια στιγμή, τα ανθρώπινα άτομα έχουν αποτύχει ως τώρα να οργανώσουν μια μετα-καπιταλιστική κοινοτική ζωή με υψηλό επίπεδο εμπίωσης, όπου η κοινωνία, ως επι-κοινωνία, δεν θα είναι συνονθύλευμα συμφερόντων και συμφεροντολόγων –καληώρα σαν τις βάρβαρες συντεχνίες του τηλεοπτικού θεάματος ή τους παντός είδους πολιτικο-ιδεολογικούς [τους] κομισάριους– αλλά αυθεντική κοινότητα ενδιαφερόντων και δημιουργών πάνω σε μια κοινή υποστασιακή-πνευματική βάση.

Όπως επισημαίνει ο Ορτέγκα υ Γκασσέτ, το γεγονός σήμερα στην κοινωνία είναι η απόλυτη μαζοποίησή της, χωρίς τούτο να σημαίνει πως η μαζοποίηση είναι απροϋπόθετα αρνητικό

χαρακτηριστικό• απλώς αποτυπώνει μια πραγματικότητα, που αποβαίνει καλή ή κακή από τους δρώντες και τα δρώμενα. Σε κάθε περίπτωση βέβαια, διευκρινίζει ο ισπανός φιλόσοφος, «η κοινωνία είναι πάντοτε η δυναμική ενότητα δυο παραγόντων: των μειοψηφιών και των μαζών» (Η εξέγερση των μαζών, σ. 38). Πώς εννοεί τις μειοψηφίες και πώς τις μάζες; Στις μειοψηφίες συγκαταλέγει «άτομα ή ομάδες ατόμων με ιδιαίτερες ιδιότητες» (ό.π.). Οι ιδιαίτερες ιδιότητές τους δεν έχουν να κάνουν με αλαζονικές συμπεριφορές περί ανώτερων ανθρώπων, αλλά θεμελιωδώς με το γεγονός ότι τα άτομα αυτά είναι τα πιο δημιουργικά «που έχουν μεγάλες αξιώσεις από τους εαυτούς τους και πάνω τους σωρεύουν δυσκολίες και καθήκοντα»(ό.π., σ. 40).

Πριν αξιώσουν από τους άλλους οτιδήποτε, πρώτα το αξιώνουν από τον εαυτό τους. Επομένως δεν είναι οι αισχρές μειοψηφίες των «εκπροσώπων» ή «αντιπροσώπων» που απαιτούν από τους άλλους και στο όνομα των άλλων «ολοκλήρωση», «τελειοποίηση», «αξιοθέτηση», «δημοκρατία» «σοσιαλισμό» κ.λπ., χωρίς να απαιτούν όλα τούτα πρωτίστως από τον εαυτό τους. Στη μάζα, απεναντίας, ο φιλόσοφος εντάσσει τον μέσο άνθρωπο, που δεν διεκδικεί τίποτα πέρα από εκείνα τα δικαιώματα που τον κάνουν να είναι μάζα.

Ο μέσος άνθρωπος είναι αυτός που ακολουθεί μιμητικά τις μαζικές συμπεριφορές, δεν διαφοροποιείται από τον κοινό τρόπο σκέψης και έτσι δεν αξιώνει τίποτα περισσότερο ή ιδιαίτερο από τον εαυτό του πέρα από αυτό που του υπαγορεύει η μάζα ή η μαζική υστερία της στιγμής. Μεταποιείται έτσι σε μαζάνθρωπο, χωρίς δημιουργικές ικανότητες και με μοναδικό στόχο, συνειδητά ή μη-συνειδητά, από εξουσιαζόμενος να γίνει εξουσιαστής. Αυτοί είναι, όπως μοναδικά σημειώνει ο Ορτέγκα y Γκασσέτ, «απλοί φελλοί που επιπλέουν στα κύματα» (ό.π.). Αυτοί οι φελλοί διεκδικούν πάντοτε μια θέση στο προσκήνιο της κοινωνικής, πολιτικής, πολιτιστικής και πνευματικής ζωής.

Πώς τη διεκδικούν; Με το να θέλουν να υποσκελίσουν, παντί τρόπω, τα δημιουργικά άτομα ή τις δημιουργικές ομάδες ατόμων: «η μάζα πιστεύει πως έχει το δικαίωμα επιβάλει και να δώσει

ισχύ νόμου σε κοινοτοπίες που γεννήθηκαν στα καφενεία» (ό.π., σ. 42). Πόσα, για παράδειγμα, ικανότερα και αξιότερα άτομα της δημοσιογραφίας ή της δημόσιας τηλεόρασης δεν υποσκελίζονται αυτή τη στιγμή από τα απαίδευτα τρωκτικά της συνδικαλιστικής-πολιτικής συντεχνίας που έχει εγκατασταθεί εντός και εκτός ΕΡΤ. Τα τρωκτικά αυτά – και όλα τα παρόμοια στους διάφορους κοινωνικούς τόπους– γνωρίζουν πως δεν υπερβαίνουν το κοινότοπο, το μέτριο, το συμφεντορολογικό• κι όμως βρίσκουν το θράσος να διεκδικούν το αιώνιο ρίζωμα του δικού τους εξουσιασμού.

Ορτέγκα υ Γκασσέτ 1883–1955

Πηγή/φωτό: <http://hegel-platon.blogspot.gr> (Δημήτρης Τζωρτζόπουλος)